

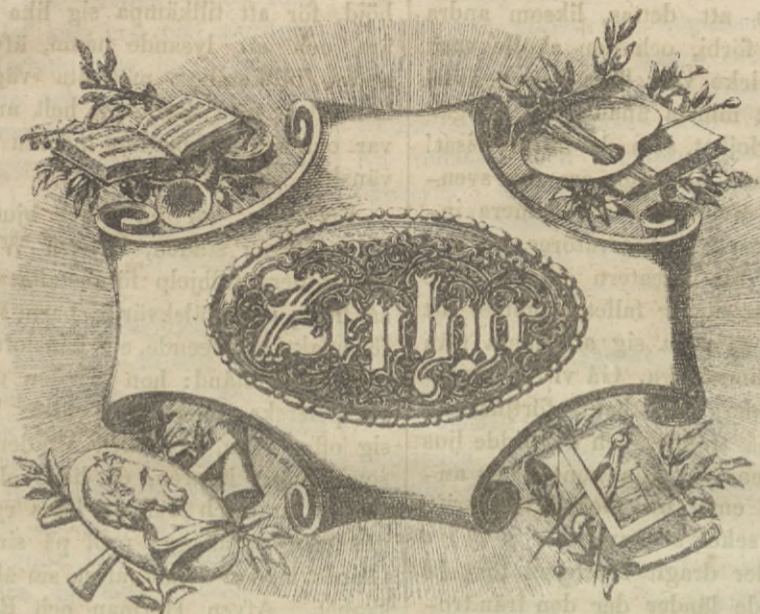
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Prenumerationspris:

I R. 40 sk. b:o pr. halfår.

Lördagen

den 12 April.

Tidning för Skön Konst och Litteratur.

Några ord om Theatern.

2.

Vi hafva i det föregående nämnt om det välgörande inflytande, som en pensionsfond skulle äga på landsortstheatern. Sedan dess hafva personer af facket sagt oss, att en sådan inrättning aldrig kan komma till stånd, emedan konstens idkare sjelfva skulle lägga hinder i vägen för densamma.

Detta kan man dock med säkerhet taga för falskt resonneradt, ty om också några bland den stora mängden skulle göra det, så vore dessa likväl icke konstnärer, — såsom man egentligen tänker sig sådana — utan endast personer, som af ögonblickets förlägenhet eller ingifvelse ingått på en bana, den de också snart lemna, — utan saknad å någondera sidan. Betraktar man saken närmare så försvinner återigen detta "men" helt och hållet; ty i samma stund skådespelaren i landsorten visste sig äga en framtid, skulle han icke längre så lättsinnigt behandla sin uppgift, som nu är fallet.

Man kan derföre icke nog lifligt uppmana alla dem som tillhöra Theatern att verka för detta mål, ett mål, som en gång uppnådt skulle för konsten bära de herrligaste frukter, emedan det skulle emancipera den från det tvång af materiella behof som nu tynger den . . . I synnerhet hoppas man af de unga, att de troget och energiskt vilja verka för denna sak, ty det är ungdomen som skall genomdriva de förändringar och reformer hvilka hos oss så mycket äro af nöden . . .

Men då man afhandlar ett sådant ämne som theatern och i synnerhet landsortstheatern, kan man icke med tystnad förbigå ett förhållande, som, i högsta grad eget, karakteriserar våra författningar och vårt beskattningssystem.

Det är nemligen bekant, att hvarje ambulatorisk theater skall till den kongl. theaterkassan betala en

viss, ganska hög afgift för hvarje representation, hvilken kassa derutaf drager en ganska betydlig inkomst!

Detta är, som ordspråket säger: både ömkligt och löjligt. Afgiften, uppgående som jag tror till något öfver sex riksdaler för hvarje representation, tillfaller Kungliga theaterns pensionskassa.

Nu vet hela världen, att skådespelaren vid en stående theater har ett vida säkrare stöd, och bättre pekuniär ställning än landsortsskådespelaren. Icke desto mindre måste den sednare bidra till den förres lyckligare existens, ehuru han sjelf icke har något att hoppas af framtiden.

Man antager till exempel att en skådespelare i landsorten har om året tvenne recetter, hvilka enligt bruket delas i fyra halfva. För dessa fyra spektakler måste han således betala hälften af "kronoutskylderna" eller tolf riksdaler riksgäldssedlar, — hvilket som skatt betraktadt icke är så litet . . . Men för att icke vara vanlottad, har han dessutom sin debetsedel för året; — man ser således att han betalar en ganska betydlig skatt för sin ringa person . . .

Från föreståndarens synpunkt betraktad, blir äfven denna skatt lika orättvis som tryckande. Det är väl sant att han icke för sin theater betalar någon serskild bevillning, men jag tror snarare att han skulle finna sin räkning dervid, ty en sådan kunde svårligen blifva så hög . . . En föreståndare beräknar nemligen vanligtvis spelårets representationer till 150, den skatt han således betalar för dessa, utgör den nätta summan af 900 R:dr R:gs. Om dessa penningar betalades till staten, skulle man endast anse det för ett nödvändigt ondt, men det faller i det löjlige att en konstinstitution måste betala skatt till en annan af samma natur. Det är sannerligen en parodi att kalla konsten fri, så länge ett sådant monopolium qvarstår i dess annaler.

Dock vilja vi hoppas att dettas, liksom andra monopoliers tid snart är förbi, och den skulle varit det för länge sedan, om icke vårt kära fädernesland i det största som i det minsta aflades att ådagalägga en så exemplarisk lojhet, som det hittills visat!

Mycket annat vore ännu att säga om den svenska theatern, men detta öfverlemnna vi åt mera insigtsfulla domare, och skarpare observatörer.

Sannt blir likväl alltid att Theatern om den icke ömmare omhuldad än som nu är fallet, kommer att sjunka allt djupare, och aflägsna sig allt mera från den höjd som den borde innehafva. Gå vi till exempel tillbaka till de tider, då han, förtjusaren, den tredje Gustaf, satt på tronen, och utspridde ljus och värma inom alla grenar af skön konst, hur annorlunda var det icke då emot nu! Ock likväl skriva vi nu öfver ett halft sekel sednare!

Konsten har i alla tider dragit krafterna för sitt inre lif ifrån tronen. I de länder der den från tronen omhuldats, har den uppspirat till ett herrligt träd som utbredt sin välgörande skugga öfver folken. Huru mycket stort, skönt och ädelt skulle icke jordens mäktige kunna uträtta, om de endast betänkte att det gifves segrar, skönare än de som vinnas under vapnens dån och sköldarnes klang, nemligen segrarne på *Andens* slagfält; . . . att det gifves ära, herrligare än den så lätt förgängliga purpurns, nemligen äran af att vara sitt folks förebild och ledare på ljusets bana!

När kungapurpurns prakt förgår
Och hjeltarna i grafven gömmas,
Det finns dock en som ej skall glömmas!
Det ljusets kämpe är, som slår
Sitt sköldemärke in på tiden,
Som djerf går fram med andens svärd
Och som uti den skarpa striden
Sig skapar sjelf sin efterverld!

Folkvisan.

(Skizz ur Konstnärslifvet.)

(Forts. fr. N:o 11.)

Den afund, hvarmed tvenne rivaler vanligen betrakta hvarandra, denna grymma fiende, hvilken så sällan tillstodder att någon sann vänskap får utveckla sig emellan sådana täflande, fick ingen plats i dessa båda unga konstnärers hjertan; ty de ilade visserligen framåt på samma bana, men på så helt olika sätt, att hvar och en af dem borde hoppas att uppnå högsta målet utan fruktan att öfverflygla eller fördunkla vännen. Det fanns nemligen dem emellan icke den minsta likhet; den ene kunde icke på något sätt jämföras med den andre. Om båda uppträdde på en och samma konsert, så uppstod aldrig någon strid om hvilken som först skulle låta höra sig, ty de visste båda att de hvar för sig voro gerna hörda. Båda voro säkra om allmänt bifall. De hade lofvat hvarandra trogen och innerlig vänskap till döden, och icke den minsta tvist hade någonsin stört den äkta broderskärlek de hyste för hvarandra. — Men finnes äfven på konstens högsta spets plats för två, kan man, för att uppnå denna

höjd, för att tillkämpa sig lika rättigheter till beröm, ära och ett lysande namn, äfven vandra på hvarandra fullkomligt motsatta vägar, så är dock förhållandet med kärleken helt annorlunda. Kärleken var ock den klippan mot hvilken Hermans och Rudolfs vänskap skulle krossas.

En afton var en större bjudning hos en ansedd innevånare i staden, kapiten W..., hvars dotter med sin moders tillhjälp föranstaltat en musikfest. Clara, så hette detta älskvärda barn, förenade med ett högst fördelaktigt utseende, ett känslofullt hjerta och ett högt bildadt förstånd: hon var en utmärkt skicklig klaverspelerska, men ännu hade hon aldrig låtit höra sig offentligen, och med all den stolthet, all den oro som fattar läraren, då hans elev, som skall bringa honom ära och befästa hans rykte, för första gången går att aflägga prof på sin färdighet, förestälde Claras moder denna afton sin älskade dotter för sällskapet. Äfven Herman och Rudolf voro bjudna och voro så mycket angelägnare att infinna sig, som Claras talang var erkänd och berömd äfven af hennes faders bittraste ovänner, och således de unga konstnärernas nyfikenhet på det högsta spänd.

Ganska ofta händer det, att ett utspriddt beröm vida mera skadar än gagnar föremålet derför, men i närvarande fall inträffade just motsatsen. Clara, det milda, vänliga och anspråkslösa barnet, pratade gladt och otvunget med alla som närmade sig till henne, spelade utan minsta betänkande med hvar och en, som visade lust dertill utan att länge låta bedja sig, och mottog de hyllningar, hvilka man ovillkorligt kände sig nödsakad att bringa den unga konstnärinnan, med en blygsamhet som tillvann henne allas hjertan. Framför alla hänryktes dock Herman och Rudolf. Af dessa båda vänner träffade ordningen först Rudolf att spela med den vackra Clara; aldrig hafva väl tvenne konstnärshjertan förstätt hvarandra bättre än de, hvilka nu satte sig till instrumentet; båda hade ett lika älskeligt föredrag, lika upphöjd inspiration, lika glänsande men fullkomligt ren fantasi. Redan vid de första tonerna förstodo de hvarandra, sammansmälte deras tankar, svingade sig deras själar mot högre rymder; man trodde sig förnimma englaharmonier.

Efter Rudolf följde Herman; men i hans ådror kokade redan svartsjukans fruktansvärda gift. Tydligare än alla de öfriga åhörarne (ty en helt ny, af honom aldrig förr känd, och alla andra intryck utslutande känsla hade bemäktigat sig honom) hade han, just emedan hans hjerta sade honom det, märkt huru underbart Clara och Rudolf ingrepo i hvarandras själar; han upptäckte deruti icke sambandet emellan tvenne konstnärer, utan emellan tvenne älskande. — Likväl befann han sig nu i samma läge som hans vän Rudolf; allt kom nu derpå an att väl begagna de fördelar han kunde lyckas förskaffa sig, och derföre förlorade han ännu icke allt hopp. Den eld som förtärde hans själ meddelade sig åt hans föredrag; passionen, glöden i hans spel öfverraskade och hänförde åhörarne; men denna häftighet, denna eld gjorde intet intryck på Claras rena, oskyldiga hjerta. Förgäfves fördubblade Herman sina ansträngningar, förgäfves bemödade han sig att slunga

en blyxt i Claras englasjäl: det herrliga barnet förstod honom ej, hon förblef kall och blef slutligen endast förlägen. — Då Herman steg upp från klaveret omringade man honom och lyckönskade honom från alla håll för den utomordentliga konstfärdighet han utvecklat; men huru gerna hade icke den försviftade slagit instrumentet i tusen stycken och jagat loftalarna på dörren! ja, det skulle hafva varit honom en glädje, om han förmått förvandla denna glada familjehögtid i en sorgfest.

Efter denna för Rudolf så betydelsefulla afton besökte han ofta Kapitenens hus, och en dag sade han helt öppet till honom: "Jag älskar er dotter; utom min konst eger jag ingen förmögenhet, men den skall blifva tillräcklig för tvenne hjertan, hvilka ej hafva någon annan önskan än att lyckliggöra hvarandra." — Kapitenen frågade nu sin dotter, och hon svarade lika uppriktigt: "Ja, min gode far, jag älskar Rudolf, välsigna därför våra hjertans förbund!" — Då fattade Claras fader den unge mannens hand, skakade den hjertligt och sade: "Organisten i den Hel. Sebastians-kyrkan ämnar taga afsked; sök denna post, och erhåller ni den, så skall jag gerna helsa er som son." — Herman å sin sida aflägsnade sig märkbart från Rudolf och försummade sin trogna, älskade lärare; i hans själ fick ingen annan känsla rum, än minnet af rivalens seger, ett minne, som dagligen fick ny näring, dagligen och stundligen plågade honom och blef allt mer och mer odrägligt.

Konstnotiser.

Målarekonsten.

— Parisiska konstexpositionen *). Af hr Antigna är *l'Incendie* (eldsvådan) den förnämsta. Personerna äro af naturlig storlek. Elden har utbrutit inuti en fattigdomens boning. Redan tränga röken och flammorna ut genom en dörr, den familjemodren med fasa stöter upp, under det de förfärade barnen hålla sig fast vid hennes armar. Man försöker att berga kojans torftiga möbler; modren tänker dock endast på sina barn, sina dyrbara lefvande skatter. Hvad gör det henne om allt detta husgeråd, likväl förvärfvat med så mycken möda, förvandlas i aska, blott ingen af dessa älskade små fattas vid öfverräkningen. Denna komposition är af djupt rörande och dramatisk effekt. Figurerna äro populära utan att vara låga, ty Antigna målar eländet men icke förnedringen, hvardagligheten men icke fulheten, folket men icke packet.

En annan tafla af samma artist, *Les Enfants dans les blés* (Barnen i sädesåkern) glada figurer, lekande i den böljande säden, andas ett visst landligt behag. Det är i Juli, den fattiges goda tid, den ljufva månaden då eländet är mindre kämbart, då armodets barn likt en konungason kan kröna sig med blåklint och åkervallmo, safirer och rubiner hämtade ur plogfärans juvelskrin.

*) Forts. fr. No 10.

Ett motstycke till denna tafla är *l'Hiver* (Vintern) Jordan har afklädt sin högtidsdrägt och höljt sig i snöns hvita svepduk; några små fattiga barn uppsamla från marken torra qvistar, dem den isiga nordanvinden nedskakat från trädens kala toppar. En rödaktig och tegelbrun färgton herrskar öfver figurerna i denna tafla. Dessutom har Antigna ännu ett opus kalladt *l'Entrée et la sortie de l'École* (gången till och ifrån skolan).

Theater och Musik.

— Ole Bull vistas för närvarande i Hamburg: vid repetitionen till den konsert, han der skulle gifva, yttrade orchestern det lifligaste bifall öfver hans spel.

— Tvenne nya pianister omnämnas med loford i de tyska tidningarne: en hr Schreiner, född Böhmare, som uppträd i Lübeck; och den nio-årige Schramm, som gifvit konsert i Hamburg.

— "Generalintendenten" öfver skådespelen i Berlin, den bekante hr v. Küstner, har begärt afsked.

— Lortzings dotter har beträdd scenen, i Berlin; hennes debut-roll var Sabinas i "Enfalden från landet".

— Hertigen af Gotha har komponerat en ny opera, "Casilda" i 4 akter, som snart skall uppföras på hoftheatern i Gotha.

— Repertoiren på Kgl. Theatern i Köpenhamn för innevarande vecka har varit följande: Måndag: "Kung Lear"; Tisdag: "Väringarne i Micklagård"; Onsdag: "Scheik Hassan" och "Årsmarknaden i Brügge"; Thursdag: "Joseph och hans bröder", *Pas de trois* och *La Lithouanienne*; Fredag: "Sven Dyrings hus". för i dag Lördag och i morgon Söndag obestämdt;

— Harpvirtuosen Pratté gaf i Onsdags d. 9 dennes konsert på Kongl. Hoftheatern i Köpenhamn med biträde af *M:ll Lehmann*, (som sjöng balladen "Erlkönig" jemte tvenne svenska romanser.) Hr Schram, Kapellmusici Schram, Holm och Rauch samt pianisten Dahl. Sjelf utförde hr P. "Toner från Norges berg och dalar," "Souvenir de la Russie" och "Hemlandstoner."

— Peter Bull gaf den 31 Mars konsert i Frimurareløgen i Christiania, i förening med Schwarzenbacherkapellet. Bull utförde tvenne nummer för violin, hvaraf det ena, "Reminiscenser från Ole Bull," i synnerhet vann publikens bifall.

— På Christianias Theater gäfvos under Mars månad 9 representationer, hvilka utgjordes af 1 Opera, 2 Tragedier, 1 Dram, 2 Skådespel, 3 Lustspel och 2 Vådeviller. Af dessa pjäser var blott 1 ny, nemligen: "Haarpidsk och Kaarde," som uppfördes 2 gångor.

— "Don Cesar de Bazano" har efter ett par års hvilade sednaste dagarne åter blifvit upptagen på Christiania-theaterns repertoire och uppfördes Thors-

dagen den 3:dje dennes för andra gången. Hr *Smith* som utförde titelrollen, och Mad. *Schrumpf* såsom *Maritana* skördade publikens lifliga bifall.

— **Puritanerne i Stockholm:** Måndagen den 7:de dennes gafs på Kongl. Theatern, till förmån för M:ll *Julie Berwald*, för första gången *Puritanerne*, stor Opera i 4 Akter, musiken af *Bellini*.

— **Fröken Mathilda Indebetou** gaf Tisdagen den 1 April en konsert, som hedrades med närvaro af DD. MM. Drottningen och Enkedrottningen samt DD. KK. HH. Prinsessan *Eugenie* och Prins *Gustaf*. Konsertgifverskan uppträdde i fyra N:r nämligen *Aria* af *Beethoven* och ur *Lucie* (3:dje akten,) *Cavatina* ur *Norma* samt romanser: *Skaldens blomma* af *J. Stridbäck* och folkvisan: "Allt under himmelens fäste der sitta stjernor små" etc. Konsertgifverskan fick emottaga ganska lifliga bifallsyttringar, rättvisade af hennes vackra röst och goda method. Någon räddsla kunde dock förspörjas, hvilken Fröken I., uti sitt eget välförstådda intresse, borde söka öfvervinna. H:rr *Hasert*, *Meijer* och *Gehrman* skördade välförtjenta applåder för deras rena och harmoniska execution: En ung sångare, Herr *Dewer* uppträdde med en bas-aria ur *Felix Mendels-son-Bartholdys Oratorium Paulus*.

— "Eden" af *Mercadante* kommer att gifvas i början af Maj på h:r *Strandbergs* recett.

— **Sällskapet Cecilia** gaf härstädes Thorisdagen d. 3 dennes för ett godt ändamål en dramatisk-musikalisk soirée, hvarvid uppfördes *Drottning Christina vid 16 år*, skådespel i 2 akter samt *Sockenskräddaren* eller *förmenta prinsen*, komedi i en akt. Emellan pjäserna sjöngos af en musikalskarinna några vackra romanser.

— **Hr Anderssons Representationer:** Sedan den 29 Mars har hr *A.* härstädes gifvit "Döden Fadder" (för 2:dra och 3:dje gången; sista gången till förmån för hr *Hallberg*, då äfven af recett-tagaren utfördes "Den 1 April" Monolog-Vådevill i 1 Akt. Sv. Original af *F. Hedberg*. Musiken arrangerad af *I. Sandström*.) *Barnhusbarnen* eller *Verldens Dom*. Skådespel i 5 Akter, afdelade i 8 Tablåer, af *Johan Jolin*. (2:ne gånger.) *Läkaren*, Skådespel med sång i 4 Akter, afdelade i 8 Tablåer, af *A. Blanche*. Musiken af *Hofkapellmästaren* och *Riddaren Berwald*. (till förmån för hr *Almqvist*, som vid tillfället äfven sjöng tvenne romanser: a) *Nyårsmorgonen*, af *E. G. Geijer* och b) *Cavatina* ur Operan "Ziguenerskan," af *Balfe*.) samt *Latude* och *Dalègre* eller *Trettiofem års fångenskap*, Historiskt Skådespel (ifrån *Ludvig XV:s* tidevarf) i 5 Akter, jemte en *Prolog*, *Trianons trädgård*.

— **Direktör Wallin** har med sin trupp anländt till *Ystad* och började sina representationer derstädes Söndagen d. 6 dennes med "En syssla i *Hufvudstaden*" samt "En *Bengalisk Tiger*". Hr *Wallin* kommer att kvarstanna derstädes ej fullt en månad.

— **Soirée i Kalmar:** Den 4:de dennes gafs i Stads-hus-salongen i *Kalmar* för ett välgörande ändamål

en ganska interessant soirée. Föredrag af *K. Kullberg* och *Mag. Sylvander*, tablåer, Monologen "Studenten i *Klämman*" och en "Glunt" utgjorde aftnens program. Soiréen var besökt af nära 300 personer.

Bildhuggarekonst.

— **Till Industri-expositionen i London** äro, från bildhuggaren, Professor *Bissen* i *Köpenhamn*, afsända: *Eros*, som slipar sina pilar (Marmor); En metande fiskaregosse (Marmor); och fadershännaren *Orestes* i det ögonblick, då den mördade modrens furier visa sig för honom (modell).

Från bildhuggaren, Professor *Jerichau* äfven i *Köpenhamn*: En grupp i gips, föreställande *Adam* och *Eva* efter syndafallet; en grupp föreställande en jägare som kämpar med en pantherhona, hvars ungar han borttagit, (gips). Två basreliefs i gips, såsom prof af en fris, hvilken föreställer *Alexanders* bröllop med *Roxane* och är bestämd för *Christiansborgs* slott,

Hvarjehanda.

— **Konstnärsgillet i Stockholm:** Vid veckomötet Tisdagen d. 1 dennes uppfördes *Raupachs* komedi "Smyghandlarne". Schelles roll utfördes af hr *Mineur*, med en liflighet och theatervana, som skulle gjort heder åt en skådespelare ex professo. Hans spel förskaffade honom också upprepade bifallsyttringar. Sångkvartetter utfördes mellan akterna. Hrr *Westerdahl* och *Gelhaar* afsjöngo den i *Tyskland* kända, men här förut icke hörda så kallade *Katt-duetten*, komponerad på motiver ur någon af *Rossinis* operor. Denna musik, som döljer en bitande satir på ett i allmänhet manieradt och effekteradt utförande af utslitna operaarier, försatte hela auditoriet i den muntraste sinnesstämning. Galleriet hade att uppvisa några landskap från 1700-talet af *Joseph Orient*, samt några vyer och genrestycken af hrr *Andersson*, *Carleman*, m. fl.

— **Jenny Lind** har, som det berättas från *Amerika*, för att befrämja *Svensk-Norska* församlingens i *Wisconsin* började kyrkobyggnad, genom dess prest *Unonius* lemnat en ej obetydlig gåfva, som naturligtvis var mycket kärkommen för de behöfvande församlingsboarne.

— **Stöld:** Den k. k. Hof-Operasångerskan *Spitzer-Gentiluomo* skulle den 4:de dennes inställas för *Jury* i *Wien*, såsom anklagad för en stöld af 3000 Gulden, hvilka hon under ett ömt ögonblick frantagit en serbisk biskop, förmodligen i den tanka, att hon kunde lita på hans tystlåtenhet; men prelaten är en alltför praktisk man att skatta sitt rykte högre än sina penningar. Processen är så skandalös i sina enskildheter, att man trodde det ranskningsningen skulle försiggå inom lykta dörrar.